

Bolalarda yechilmaydigan (breket) ortodontik moslamalar qo'llanilganda kataral gingivitni davolashni takomillashtirish

Abdusamatova Marifat Doniyor qizi
Abduazimova-Ozloylu L.A.

Toshkent davlat stomatologiya instituti, 1-kurs magistri

abdusamatovamarifat@gmail.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada bolalarda yechilmaydigan ortodontik moslamalar (breketlar) qo'llanilganda yuzaga keladigan kataral gingivitning davolash usullarini takomillashtirish masalasi ko'rib chiqiladi. Breketlar og'iz bo'shlig'ida gigiyena qoidalariga rioya qilishni qiyinlashtiradi, bu esa milk to'qimalarining yallig'lanishiga olib keladi. Maqolada kataral gingivitning patogenezi, klinik belgilari, tashxislash usullari va zamonaviy davolash metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, profilaktika choralari va bemorlarning og'iz gigiyenasini yaxshilash bo'yicha tavsiyalar beriladi.

KALIT SO'ZLAR: kataral gingivit, bolalar, breket, ortodontik moslamalar, og'iz gigiyenasi, davolash, profilaktika.

KIRISH

Ortodontik davolash, ayniqsa yechilmaydigan moslamalar (breketlar) yordamida olib borilayotgan hollarda, bolalarda og'iz bo'shlig'ining gigiyenik holatini saqlashda qiyinchiliklar tug'diradi. Breketlar tish sirtida oziq-ovqat qoldiqlari va bakteriyalarning to'planishiga imkon yaratadi, bu esa milk to'qimalarining yallig'lanishiga olib keladi. Natijada, kataral gingivit rivojlanadi, bu esa davolash jarayonini murakkablashtiradi va bemorning umumiy salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Kataral gingivit — milkning shishishi, qizarishi va qonashi bilan tavsiflanadigan yallig'lanish jarayoni bo'lib, u og'iz gigiyenasining yetarli darajada bo'lmasligi, ortodontik moslamalarning mavjudligi va boshqa omillar bilan bog'liq. Bolalarda bu kasallikning erta aniqlanishi va samarali davolash usullarini qo'llash muhim ahamiyatga ega.

Maqolaning maqsadi — bolalarda breketlar qo'llanilganda kataral gingivitni samarali davolash usullarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar berishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Adabiyotlar tahlili

Kataral gingivitning rivojlanishida asosiy omil sifatida og'iz bo'shlig'ining gigiyenik holatining yomonlashuvi ko'rsatiladi. Breketlar tish sirtida blyashka va toshlarning

to'planishiga olib keladi, bu esa milk to'qimalarining yallig'lanishiga sabab bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, breketlar qo'llanilganda bolalarda gingivit rivojlanish xavfi sezilarli darajada oshadi [Qodirov, 2023, 40].

Davolashda antiseptik vositalar, masalan, xlorheksidin va miramistin eritmaları keng qo'llaniladi. Bu vositalar og'iz bo'shlig'ini dezinfeksiya qilishda samarali bo'lib, yallig'lanishni kamaytiradi [Sever, 2023, 2]. Shuningdek, yallig'lanishga qarshi malhamlar, masalan, Metiluracil va Butadion, milk to'qimalarining tiklanishiga yordam beradi.

Profilaktika choralariga og'iz gigiyenasini yaxshilash, to'g'ri tish tozalash usullarini o'rgatish va muntazam stomatologik nazorat kiradi. Breketlar qo'llanilganda, bolalarga maxsus gigiyena vositalaridan foydalanish tavsiya etiladi [Med24.uz, 2023, 3].

Metodlar

Ushbu maqolani tayyorlashda quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Tizimli adabiyotlar tahlili** — 2010–2024 yillar oralig'ida e'lon qilingan ilmiy maqolalar, darsliklar va klinik tadqiqotlar o'rganildi.
2. **Klinik holatlarni tahlil qilish** — breketlar qo'llanilgan bolalarda kataral gingivitning rivojlanishi va davolash natijalari o'rganildi.
3. **Davolash usullarining samaradorligini baholash** — antiseptik vositalar, yallig'lanishga qarshi malhamlar va boshqa preparatlarning samaradorligi tahlil qilindi.
4. **Profilaktika choralarini ishlab chiqish** — og'iz gigiyenasini yaxshilash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

MUHOKAMA

Ortodontik davolash jarayonida breketlar og'iz bo'shlig'ining tabiiy muhitini o'zgartiradi va bu holat bakteriyalarning ko'payishiga olib keladi. Bolalarda bu holat tez-tez kataral gingivitning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Breketlar tish yuzasining yangi mikroreliefini yaratadi, bu esa blyashka va oziq-ovqat qoldiqlarining to'planishiga olib keladi. Natijada, milklar qizaradi, shishadi va qonay boshlaydi [Olimova, 2022, 55].

Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, breket o'rnatilgan bemorlarning 80 foizida dastlabki 2–3 haftalik davrda gingivitning klinik belgilarini kuzatish mumkin [Ahmadaliyev, 2021, 31]. Bu esa davolash davomida muntazam nazorat va profilaktik tadbirlarning zarurligini ko'rsatadi.

Kataral gingivitni davolashda antiseptik vositalar (xlorheksidin, miramistin) va yallig'lanishga qarshi preparatlar (Metrogil Denta, Holisal) keng qo'llanilmoqda. Ushbu preparatlar yallig'lanishning kuchayishini oldini olib, milk to'qimalarini tiklaydi [Islomova, 2020, 28].

Bundan tashqari, og'iz gigiyenasini saqlashda maxsus tish cho'tkalari (ortodontik cho'tkalar), bir tishli cho'tkalar, irrigatorlar va floslar samarali bo'lib, breketlar mavjudligida blyashkani to'liq tozalash imkonini beradi [Ziyodov, 2019, 46].

Bemorlar va ularning ota-onalariga og'iz gigiyenasi qoidalarini tushuntirish, shuningdek, davolovchi stomatolog tomonidan muntazam nazoratni tashkil etish kataral gingivitning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

NATIJALAR

1. **Breketlar qo'llanilganda gingivit rivojlanish ehtimoli yuqori:** Bolalarda breket o'rnatilganidan keyin og'iz gigiyenasini saqlash qiyinlashadi, bu esa gingivitning tez rivojlanishiga olib keladi.
2. **Kataral gingivitni erta bosqichda aniqlash va davolash mumkin:** Antiseptik va yallig'lanishga qarshi vositalar yordamida erta bosqichda kasallikni samarali davolash mumkin.
3. **Maxsus gigiyenik vositalar foydali:** Ortodontik cho'tkalar, irigatsion vositalar va tish floslari blyashkani tozalashda samarali hisoblanadi.
4. **Profilaktik tadbirlar zarur:** Davolashning muhim jihati sifatida gigiyenani ta'minlash, nazorat tashriflarini amalga oshirish va stomatologik ta'lim muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Bolalarda yechilmaydigan ortodontik moslamalar qo'llanilganda kataral gingivit tez-tez uchraydigan va dolzarb muammodir. Kasallikning oldini olish va uni samarali davolash uchun og'iz bo'shlig'ining gigiyenik holatini yaxshilash zarur. Antiseptiklar va yallig'lanishga qarshi preparatlar yordamida milk yallig'lanishining simptomlarini kamaytirish mumkin. Shuningdek, maxsus gigiyenik vositalardan foydalanish va davriy stomatologik nazorat bilan birgalikda, davolash samaradorligini oshirish mumkin.

Mavjud ilmiy adabiyotlar va klinik kuzatuvlar shuni ko'rsatmoqdaki, qat'iy profilaktika choralari va to'g'ri gigiyena davo jarayonini tezlashtiradi va kasallikning og'irlashishining oldini oladi. Kelgusida yangi bioaktiv preparatlar va texnologiyalarning qo'llanilishi davolashni yanada samarali qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qodirov A. M. Ortodontik davolashda gigiyena muammolari // Tibbiyot va amaliyot. – 2023. – №2. – B. 40–42.
2. Sever L.A. Ortodontik breketlar va gingival yallig'lanish // Stomatologiya jurnali. – 2023. – №1. – B. 2–5.
3. Med24.uz. Bolalarda og'iz gigiyenasi // Elektron manba – 2023. – URL: <https://med24.uz>

4. Olimova M.R. Bolalar stomatologiyasi. – Toshkent: Tibbiyot, 2022. – B. 55–59.
5. Ahmadaliyev D.B. Gingivit patogenezi va davosi // Tibbiy tadqiqotlar jurnali. – 2021. – №4. – B. 31–33.
6. Islomova G.S. Breketlar va milk yallig‘lanishi o‘rtasidagi bog‘liqlik // Tibbiyot olami. – 2020. – №3. – B. 28–30.
7. Ziyodov U.K. Ortodontik vositalar bilan davolashda gigiyena // Stomatologiya amaliyoti. – 2019. – №2. – B. 46–48.
8. Karimov B. Gingivitni zamonaviy davolash usullari // Tibbiyot texnologiyalari. – 2020. – №1. – B. 17–19.
9. Rasulova D. Holisal va Metrogil Denta preparatlarining ta’siri // Ilm va amaliyot. – 2022. – №5. – B. 11–13.
10. Niyozov M. Tish yuvish vositalari va ularning samaradorligi // Tibbiyotda yangiliklar. – 2023. – №4. – B. 21–23.
11. Matkarimov R. Ortodontik moslamalar va blyashka to‘planishi // Stomatologiya. – 2021. – №3. – B. 30–32.
12. Alimov F. Kataral gingivit va klinik belgilar // Tibbiyot nazariyasi. – 2022. – №2. – B. 14–16.
13. Salimova N. Breket sistemalari va ularning gigiyena talablari // Bolalar stomatologiyasi. – 2023. – №1. – B. 18–20.
14. Azimova L. Og‘iz gigiyenasida innovatsion vositalar // Tibbiyotda innovatsiyalar. – 2023. – №3. – B. 9–11.
15. Shukurov A. Milk yallig‘lanishini davolash bo‘yicha yangi yondashuvlar // Kasalliklar va davolash. – 2020. – №2. – B. 34–36.
16. G‘aniyeva R. Bolalarda ortodontik muolaja va parvarish // Tibbiyotda tajriba. – 2021. – №5. – B. 25–27.
17. Mahmudov D. Antiseptik vositalarning samaradorligi // Tibbiyot izlanishlari. – 2022. – №6. – B. 41–43.
18. Yusupov H. Kataral gingivit klinik tahlili // Diagnostika va davolash. – 2019. – №4. – B. 37–39.
19. Nurullayev J. Bolalarda stomatologik gigiyena // Ilm-fan va sog‘liqni saqlash. – 2023. – №1. – B. 6–8.
20. Beknazarov T. Ortodontiya va tibbiy nazorat // Yangi stomatologiya. – 2022. – №2. – B. 12–14.